Сучасний детектив на дві дії в одній картині

(без антракту)

ДІЙОВІ ОСОБИ

Зоя.

Валера.

Толя.

Чебурашка.

Іван Васильович.

Василь Іванович.

Галина Сергіївна.

Дід Каленик.

ДІЯ ПЕРША

Будиночки дачного кооперативу: два — на передньому плані (ліворуч синій, праворуч зелений), два — в глибині сцени. Біля синього будиночка — могутній берест. Біля зеленого — стара криниця. Трохи в глибині сцени стовп з лампочкою-ліхтарем. Посередині дві лавки, між ними чорне згасле вогнище, над вогнищем палиця на двох рогачиках (для казана). Похмурий день пізньої осені. Безлюддя.

На сцену, пригнувшись, крадькома виходять Зоя і Валера (у нього через плече велика сумка, у неї — трохи менша). Біля береста зупиняються, сторожко прислухаються, озираються.

Валера (говорить тихо, приглушеним голосом). А здорово? Га?.. Тиша… Нікого… Тільки ми удвох… Щось десь рипить таємничо… Немов дерев’яна нога пірата Джона Сільвера.

Зоя. Ага…

Валера. Ти чого тремтиш? Замерзла? Таки холоднувато.

Зоя. Та ні… просто…

Валера. Дрейфиш?

Зоя. А що — ні?

Валера. Не боїсь, Заєць! Я з тобою.

Зоя. Восени на дачах іноді, знаєш…

Валера. Злодії ховаються! Рецидивісти. Що з тюрми втекли!

Зоя. А ти думав! Алкаші, наркомани у всякому разі…

Валера. Перестань! Як маленька.

Зоя (зітхає). Коли я додому тепер попаду… І мамі нічого не сказала. Хвилюватиметься.

Валера. Ну…

Зоя. Вона вчора так погано себе почувала…

Валера. Заєць! Ми ж домовились….

Зоя (зітхає). Домовились.

Валера. Ну чого ти?.. Минулого ж разу, пам’ятаєш, як було кльово.

Зоя. Кльово… Так тоді ж був Джон.

Валера. Тільки спочатку. А потім же самі.

Зоя. Все одно. Він хоч привів. Хазяїн. А тепер… Ще скажуть — злодії. І піди доведи.

Валера. Хто скаже? Нікого ж нема. Хто сюди зараз приїде, у таку холодригу?!

Зоя. А сторож?

Валера. Джон же сказав — він такий старий, ледве ходить. Лежить собі в хаті на печі і комара давить. Минулого ж разу не було.

Зоя. Все одно.

Валера. Ну, ти заєць… Справжній заєць під кущем. (Намагається ключем одімкнути синій будиночок.)

Зоя (хапає його з а руку). Почекай! Давай ще тут погуляємо трохи. Валерочко! Диви, як тут гарно!

Валера. Заєць!

Зоя. Раніше ти мені навіть вірші читав…

Валера. Вірші? Будь ласка! "Ти казала: бери, я твоя. Я ж, дурний, тільки гладив коліна…" Сосюра.

Зоя (зітхає). Ну, почекай, Валеро! Давай ще роздивимося уважно (озирається). Ой! Іде! Чесне слово! Дивись!

Валера. Де? (Дивиться за лаштунки.) Точно! От зараза!

Зоя. Ховайся! (Тягне Валеру, ховаються за берестом.)

Валера. Прямо сюди хиляє. А щоб тобі, стара ковінька!

Зоя. Не треба було ті ключі брати. Треба було почекати, поки Джон зможе… А тепер погоріли!

Валера. А що він нам зробить? Та я…

Зоя. Що ти? Що?

Валера (визирає з-за береста). Іде, чортяка, прямісінько сюди, до нас. (Раптом рішуче.) А ми тут цілуємося! Що — не можна? (Обіймає, пригортає Зою.)

Зоя. Ненормальний! (Цілуються.)

Валера (між поцілунками). Заєць! Ти моя? Моя?

Зоя. А чия ж! (Між поцілунками.) Я ж тобі вірю. Ти ж хороший? Правда? Ти ж хороший?

Валера. Зайчик мій! (Цілуються.)

Входить дід Каленик, спираючись на товсту палицю.

Дід Каленик. Ага!.. Ясно!.. Я думав, хлопці. А це парочка, Мартин та Одарочка. Тепер не розбереш, усі в штанях і чуби однакові… Ну, тоді не страшно. У цих свої справи. Святе діло!.. Цілуйтеся, голуб’ята, на здоров’я! (Зітхає.) І я колись під цим бересточком Марусю цілував. Сімдесят год назад. Гарна була дівчина, царство їй небесне. За ветеринара потім вийшла. (Зітхає.) Цілуйтеся, цілуйтеся! Не буду заважать. (Іде в глибину сцени.)

Валера. Пішов. А ти боялась!

Зоя. Про якусь Марусю говорив, дивак.

Валера. Кльовий дід! Він мені одразу сподобався. (Весело.) Все о’кей. Заєць! Гуляємо! (Рвучко обіймає Зою.)

Зоя. Почекай! Не поспішай. Хай він зовсім піде.

Валера. Та не бійся ти! Чула ж: "Цілуйтеся, цілуйтеся! Святе діло! Не буду заважати". Врешті, чесно скажемо, що Джон, наш друг, дав нам ключі. Що ж тут такого? Дід такий, що…

Зоя. Що такого? По-твоєму, нічого такого…

Валера. Ну, Заєць! Не заводься! Не зривай кайф. Ти ж мій… Зайчик мій маленький! Кирпочка моя! Гіпотенуза душі моєї! (Сміється.)

Зоя. Тобі смішки…

Валера. Ну, Заєць! Все! Дід уже покульгав. Порядок! Зустріч графа Хвалимонського з баронесою Кирпочкою відбулася, як і було заплановано, на заміській віллі у четвер третього листопада! Га?

Здорово я придумав? Як обробив Джона? І взагалі… Ну хто б на це зважився? Хто? Боря Левандовський? Вовчик Балагула? Ігор Бондаренко? Га?

Зоя. Не виступай, Хвалимонський! Скромніше!

Валера. А що? Хто тобі робить кайф, солодке життя? Що б ти бачила на цьому світі, крім уроків? (Порається з замком, намагається відчинити.)

Зоя. Валерочко, ну не роби з себе такого вже ультрасучасного… хіпаря… шукача пригод.

Валера. А що? Це хіба не пригода?

Зоя. Пригода. Звичайно… Взагалі, ти справді заводний… Я… Ти думаєш, я тому, що ти такий… гарний?.. Ні, саме тому, що ти заводний. Я гарних якраз не люблю. Я люблю заводних. (Зітхає.) Дома такий настрій весь час. Хочеться розрядки.

Валера. От і розрядимося зараз! А то…

Зоя (після паузи несподівано скрикує). Ой! Он твій тато йде!

Валера (перелякано озирається). Що? Де?

Зоя (сміється). Жарт!

Валера. Ну, Заєць!.. Щось ти не по-заячому почала жартувати. Забуваєшся! Порушуєш правду характеру.

Зоя. А ти, Валерочко, не виступай. Не напускай на себе. Не витворяйся. Ми з тобою звичайні домашні діти. Кімнатні квіти. І я. І ти

теж. Не панки, не хіпарі, не металісти. Травку не куримо, на голку не сідаємо. Батьків боїмося. Нетипові ми, Валерочко, представники сучасної молоді.

Валера. А те, що ми зараз тут, теж… нетипово?

Зоя. А те, що ми зараз тут, свідчить про те, шо я просто дурна. Але це вже… моє собаче діло.

Валера (відмикає нарешті замок). Ху! Нарешті!.. (Розчиняє двері, робить широкий жест.) Заходьте, баронесо! Кирпочка ти моя дурненька! (Обіймає її за плечі, пригортає, цілує, заходить разом з нею у будиночок, зачиняє двері.)

Якийсь час сцена безлюдна. Потім обережно прочиняються двері зеленого будиночка, що праворуч біля криниці. Звідти визирає Чебурашка, скуйовджений клаповухий хлопчина років чотирнадцяти. Прислухається. Чути, як до будиночка, що в глибині сцени, під’їздить автомашина, клацають дверцята. Лунають голоси Чебурашка ховається назад, зачиняє двері. З глибини сцени виходять Іван Васильович та Дід Каленик. У Івана Васильовича в руках пластмасове відро.

Дід Каленик. Оно криниця. А там, далі, колонка.

Іван Васильович. Дякую. Візьмемо з криниці…

Дід Каленик. Я теж з криниці воду беру. Вона мені смачніша чогось, як з колонки.

Іван Васильович (крутить корбу, роззирається навкруги). Гарно у вас тут. Красиві місця. Мальовничі.

Дід Каленик. Гарно. А було ще краще. Отам гай березовий був. У громадянську махновці вирубали на дрова. А там річечка. В’юнка. Так і

називалась. Пересохла. Дай боже здоров’я меліораторам, що заплаву осушували.

Іван Васильович. А ви й громадянську пам’ятаєте?

Дід Каленик. Аякже. От на цьому бересточку Петлюра мене повісити хотів. Ледве втік.

Іван Васильович. Скільки ж вам років, діду?

Дід Каленик. Багатенько. Ста ще, мабуть, нема. А от дев’яносто… хто його зна. Бо вісімдесят уже давненько було. Ще за Брежнєва.

Іван Васильович. Вам, діду, в інститут геронтології треба. У Київ.

Дід Каленик. От-от. В інститут. На перший курс. На той світ мені, синку, треба. Зачекалися вже мене там. І баба моя, і Маруся, і кореша, з якими я гусей пас. Усіх поховав. А сам чогось живу.

Іван Васильович. Живіть на здоров’я. На тому світі нічого цікавого нема.

Дід Каленик. А ви були?

Іван Васильович. Не був. І не збираюсь поки що. От на пенсію вийшов. Дачу купив. Тільки й життя почати думаю.

Дід Каленик. Свіжа думка.

Іван Васильович. А що? За тією роботою хіба щось бачив? А зараз такі часи! Доби не вистачає, щоб тільки пресу перечитати.

Дід Каленик. То правда. А деякі тільки те й роблять, що читають. Та балакають, обговорюють… "Ну, як іде перебудова?" — "Та нічого, нічого, агроном уже перебудувався, головбух перебудувався, а я тільки шифер завіз". — "Погано ваш апарат працює". — "Та, на жаль… Три дні гнали, а за день усе випили".

Іван Васильович. Вас, діду, по телевізору показувати треба. У прожекторі перебудови.

Дід Каленик. Нема вже що показувати. Ну, гаразд. Мийте свою машину. А я пошкандибаю додому на піч. Перебудовуватися.

Іван Васильович. Все у вас прекрасно От тільки під'їзди поганенькі. У таку баюру вгнався — весь правий бік забризкав так, що… До побачення! (Іде в глибину сцени.)

Дід Каленик. З електрикою тільки обережно. До побачення. (Іде.)

З зеленого будиночка знову визирає Чебурашка. Озирається, прислухається. Уже робить крок уперед, аж тут розчиняються двері синього будиночка. Чебурашка блискавично ховається. Виходить Валера. Куртка наопашки, без шапки. На грудях "плейєр". Навушники. У руках — пластмасове відерце. Чебурашку він не помічає. Підтанцьовуючи у такт музиці, якої глядач не чує, наближається до криниці. Крутить корбу, витягаючи відро. З пластмасовим відром у руках знову з'являється Іван Васильович. Валера стоїть до нього спиною, не помічає і, звичайно. не чує, як той підходить.

Іван Васильович. Добрий день, сусіде! (Оскільки Валера не чує, майже кричить.) Добрий день, кажу!

Валера (здригається від несподіванки, озирається). О! Д… добрий день!

Іван Васильович (подає руку). Іван Васильович.

Валера (потискає руку). Валера.

Іван Васильович. Новий господар отієї дачі. (Показує.) Вчора остаточно оформив. І хоча, бач, не сезон, але… Цікава істота — ота людина. Живучий інстинкт власності. Особливо до житла, до кубла свого. Хочеться обдивитися все, помацати. Наче втече кудись. А ти що — сам? Чи з батьками?

Валера. С… сам.

Іван Васильович. І не боїшся, що які-небудь заїжджі рокери плейєра одберуть? Безлюддя тут все-таки зараз.

Валера. А я самбіст.

Іван Васильович. Ти диви! Який розряд? Чи, може, майстер?

Валера. Не майстер. Але всі прийоми знаю. У мене батя — тренер з самбо. Я теж був дуже здібний. Та батя не захотів мене тренувати.

Іван Васильович. Чому?

Валера. А я зачемпіонився, почав козакувати над хлопцями. У третьому класі. Дурний був. І Батя категорично: "Не будеш ти займатися самбо! Мені треба, щоб ти став людиною, а не чемпіоном".

Іван Васильович. Правильно. Розумний батя у тебе. Плейєра це він тобі привіз?

Валера. Ага. З Японії. Дві штуки.

Іван Васильович. Хороша річ. Я, грішним ділом, хоч і не молодий, але теж люблю ці штуковини. До речі, це добре, що ти тут нагодився, самбіст. Поексплуатую тебе. Мені хотілося б дещо пересунути у дворі. А сам, боюсь, не подужаю. Допоможеш? Га? Нетерплячка свіжоспеченого домовласника.

Валера (кинувши погляд на будиночок, де лишилася Зоя, нерішуче). Ну… я знаю…

Іван Васильович (перехопивши його погляд). Чи, може, зайнятий?

Валера. Ні, ні. Ходімте.

Іван Васильович. Ну, добре… Це швидко. А машину я потім домию. (Разом з Валерою іде.)

Знову визирає Чебурашка. Прислухається. Потім прожогом вискакує з дверей, біжить за будиночок. З синього будиночка виходить Зоя. Вона теж з плейєром, у навушниках. Здивовано озирається, починає шукати Валеру, іде в садок, за будиночок. Із-за зеленого будиночка вибігає Чебурашка, заскакує у двері. Але в останню мить його встигає помітити Зоя, що виходить з садка. Застигає вражена. Ховається за берест. Входить Толя (з рюкзаком за плечима).

Толя (помітивши Зою, здивовано). Привіт!

Зоя (обертається, розгублено). П-привіт…

Толя. Що? Євген приїхав?

Зоя. Євген?.. А-а… Джон… Ні… Тобто він був… Але… потім поїхав…

Толя. Гм… А чого ти ховаєшся?

Зоя. Я… я не ховаюсь… Просто там хлопець… Якийсь дивний… От він, по-моєму, ховається.

Толя (спохмурнів). Ти… ти його бачила?

Зоя. Бачила.

Толя. Ну, раз бачила… нічого не зробиш… Він усе одно сьогодні поїде вже…

Зоя. А хто це?

Толя. Чебурашка.

Зоя. Хто?

Толя (пильно дивиться на неї). А ти не з міліції?

Зоя. Ні.

Толя. І не дятел?

Зоя. Що?

Толя. Не стукачка?

Зоя. Ні.

Толя. Це семикласник. З дитбудинку. Втік.

Зоя. Чого?

Толя (зітхає). Маму шукає.

Зоя. А де вона?

Толя (знизує плечима). Хто її зна. Покинула, як йому було чотири роки. Залишила в універмазі.

Зоя. Ой!

Толя. А він вірить, що то просто брешуть, що він загубився. І хоче її знайти. Каже, що пам’ятає її дуже добре. Висока, чорнява, гарна, з білозубою усмішкою. Весела. Любила співати. Мабуть, п'яницею була. Співала, як вип’є. А він думав, що весела. І двір добре пам’ятає. І квартиру… Хоч минуло вже десять років.

Зоя. Як же він її знайде? Це ж неможливо.

Толя. Він уже кілька разів тікав.

Зоя. А тут як він опинився?

Толя. Тиждень тому я надибав на нього. Біля вокзалу. Він ховався від міліціонера. Зовсім хворий. Температура тридцять дев’ять і сім була.

Зоя. А твої батьки знають, що він тут?

Толя. А для чого? Ти ж знаєш, як про інтернатських, дитбудинківських думають. А я йому вірю. Їсти ношу. І ліки. А оце куртку свою стару притяг. Холодно ж. А в нього вітром підбита.

Зоя. А ти одначе…

Толя. Та… (Махає рукою.) І нащо я тобі все це розказав? Перший раз бачу і… Дивно. Ніколи зі мною такого не було.

Зоя. А мені часто розказують. Я навіть сама дивуюсь.

Толя. Очі в тебе… Добродушні, як каже Чебурашка. Іншим інтернатським, каже, пишуть хороші, добродушні листи. А йому ніхто.

Зоя. Добродушні листи… Гарно.

Толя. Він дуже цікавий хлопець. Музику любить страшенно. У нього транзистор. Весь час слухає… А ти сама тут?

Зоя. Ні.

Толя. З подругою?

Зоя. Ні.

Толя. А-а… А він надійний?

Зоя. З ненадійним я б не приїхала.

Толя. Бо я обіцяв Чебурашці, що буде порядок.

Зоя. Якщо хочеш, я і йому не скажу.

Толя. А де він?

Зоя. Десь тут. Вийшов узяти води, щоб помити яблука, і…

Толя (дивиться у глибину сцени). А-а… Он він, здається. На дачі Брусиловського. З новим хазяїном.

Зоя. Що?

Толя. Сусіда наш, Брусиловський, місяць тому помер. І дружина його продала дачу.

Зоя. А хто цей новий?

Толя. Не знаю. Я його лише раз бачив. Як він приїздив дивитися. Здається, якийсь відповідальний товариш. Я б не хотів, щоб він знав про Чебурашку.

Зоя (з досадою). От Валера! Нащо він до нього пішов!

Толя. Ну, гаразд. Ти мене не бачила, Чебурашки теж! Добре?

Зоя. Не бійся. Я зараз сховаюсь. Щоб Чебурашка не…

Толя. Ми скоро підемо. От тільки нагодую його. Бо вчора я не міг. І він зараз, мабуть, голодний, як вовк.

Зоя. Може, дати тобі щось? У нас харчів — навалом.

Толя. Та ти що? Спасибі! Я теж привіз — будь здоров! Чао!

Зоя (усміхається). Какао! (Ховається у синьому будиночку.)

Толя (стукає умовним стуком у двері, тихо) Це я! Відчини!

Двері зеленого будиночка відчиняються, з’являється Чебурашка.

Чебурашка (радісно усміхаючись). Здоров! А я вже думав, що й сьогодні не приїдеш… Тут якісь штимпи лазили, але мене ніхто не бачив. Чесслово! Я… як обіцяв.

Толя. Ага… Ти пробач. Але вчора ну ніяк не міг вирватись. У школі дві контрольні. А після уроків до прабаби їздив. Їй дев’яносто два, вже третій рік лежить, і ми по черзі їздимо. Вчора якраз була моя черга.

Чебурашка. Та ти що! Виправдовується! Ти й так… Що ти, зобов’язаний, чи що? Просто нуднувато самому. Хоч я й звичний до… У нас всі звичні… Але під замком якось…

Толя. Дуже голодний?

Чебурашка. Та ні. Я якісь яблука під тумбочкою знайшов. Три штуки. Ти вже пробач, гавкнули твої яблучка. Передавали тобі привіт! (Сміється.)

Толя. Які яблука? Не було, по-моєму… Мабуть, якісь гнилі. Закотилися.

Чебурашка. Ну, не перший сорт. Але… я й гірші їв.

Толя (знімає рюкзак). Зараз. Я тут помідори, огірки привіз. Сир, ковбасу, котлети.

Чебурашка. Котлети! Ух ти! (Потирає руки.) Люблю домашні котлети! Колись одному з наших приносили, він вгощав. Смакота!.. Ну, ти… Знаєш, я до тебе так звик за ці дні. Наче ти мені… брат, чи що… Серйозно!

Толя. І я… Слухай, я вже думав… А що, як я поговорю з мамою, щоб ти… щоб тебе…

Чебурашка (радісно стрепенувся). Що?!. (Потім задумується, зітхає.) Ні! Спасибі… але… у мене ж є своя мама. Рідна. Я мушу її знайти. Я її знайду і тоді прийду до тебе. З нею. Добре?

Толя (озирається). Вони сюди йдуть. Ходімо. (Заходять разом з Чебураиікою у будиночок, зачиняють двері.)

З глибини сцени виходять Валера (з сумкою Івана Васильовича) та Іван Васильович (з оберемком хмизу).

Іван Васильович. Вогнище у вас, я бачу, традиційно тут розводять. Не будемо порушувати (розкладає, запалює вогнище). Та-ак… Давай сюди сумку (бере у Валери сумку, дістає продукти). Шпроти, горбуша… Навіть ікорки маленька баночка є. О!.. Гулять — так гулять! Не щодня вхідчини бувають. Купівля хати, землі — то велике діло!.. Предки наші добре це знали. Пам’ятаєш — "Чия земля? Калитчина!"?

Валера (витягаючи з криниці воду). Що?

Іван Васильович. "Сто тисяч" Карпенка-Карого. Сідай!.. Двійка!

Валера. А… Я тоді хворів, як проходили.

Іван Васильович. Класику нашу, дорогий, не проходити, крізь серце пропускати треба. Ну, не ображайся, не ображайся. Сам колись таким був. Картопельку варимо у "мундирах". Згода?

Валера. Можна.

Іван Васильович (заливає казанок водою, чіпляє над вогнищем). Думаю, вистачить.

Валера. По-моєму, навіть багато. А… а ви ще когось чекаєте?

Іван Васильович. Ні, дорогий. Не чекаю. Так уже історично склалося, що на сьогоднішній день, на теперішню мить, не чекаю нікого. Дружина поїхала до наших, аж на Тіксі. Зять у мене там служить. Військовий

льотчик. Отже, парубкую. Думав, що з дідом доведеться. Але раз є молодь… Скажу відверто — не люблю старих. Нудний народ. Говорять або про свої хвороби, або про те, як добре було колись і як погано тепер. Молодих люблю. Мені з ними завжди цікаво.

Валера. Різні є старі. Та й молоді є такі маруди, що…

Іван Васильович. А ти філософ. Не в університеті?

Валера. Збираюсь. Поки що у десятому.

Іван Васильович. І дівчина теж?

Валера (знітившись). Яка дівчина?

Іван Васильович. Руденька така. Під хлопчика пострижена… Гарна. Сподобалась мені.

Валера (розгублено). А звідки ви?

Іван Васильович. Нам усе відомо! Як кажуть, у певних установах. Ех ти, дитино моя дорога! Жодних таємниць! Бачив, як ви йшли по дорозі. Від електрички. Коли їхав.

Валера. А чого ж ви… пізніше?

Іван Васильович. У село заїжджав. За дідом. Для офіційного представництва. А він, виявляється, сам сюди придибав. Мене зустрічати.

Валера. Ясно.

Іван Васильович. Дівчину як звати?

Валера. Зоя.

Іван Васильович. То гукай, мабуть, Зою. Чого їй ховатися. І не тушуйтесь. Я не класна дама. Моралі вам не читатиму. Кажу ж люблю молодь. І вважаю, що нічого гіршого бути не може, ніж ота конфронтація між батьками й дітьми. Молодим старих, звичайно, розуміти важкувато. Бо досвіду нема. А от старі мусять розуміти молодь. Зобов’язані. Бо колись самі були молодими.

Валера. Правильно!

Іван Васильович. Правильно, то правильно. Але як же забувають люди свою молодість, своє дитинство! Дратуються, бубонять: "Ах, теперішня молодь! Така розбещена, така цинічна!" — "Чого галасуєте, чого біситеся, чого регочете?!" Не розуміють. То хіба ви? То ваші сімнадцять років галасують, регочуть, бісяться.

Валера. Якби всі дорослі так міркували... А то...

Іван Васильович. Якби усі розумно міркували — давно рай на землі був би. І не треба було б ніяких перебудов.

Валера. Точно (підходить до дверей синього будиночка, гукає). Заєць! Виходь! Ну, виходь! Ну!

Зоя прочиняє двері, визирає.

Іван Васильович. Виходьте, Зоенько. Не бійтесь. Здрастуйте.

Зоя (виходить). А я й не боюсь. Добрий день. Чого мені боятися? Що я — вкрала щось, чи що?

Іван Васильович. Правильно. (Подає руку.) Іван Васильович.

Зоя. Зоя.

Іван Васильович. Не просто Зоя, а богиня Зоя.

Зоя (зневажливо). Ага. Афродіта! Венера Оболонська Кирпата!

Іван Васильович. Не треба. Усіх богинь спершу породила природа. Тато з мамою. І були вони отакими, як ви, десятикласницями. А потім… Ви Музей українського мистецтва знаєте, звичайно. І Музейний провулок біля нього знаєте. Проти скверика є там старий семиповерховий будинок. І на другому поверсі барельєф. Бачили?

Зоя. Щось античне, здається.

Іван Васильович. "Похід Фріни". Скульптора Балавенського.

Зоя. А хто така Фріна?

Валера. Цариця якась?

Іван Васильович. Ні. Проста, звичайна дівчина. Гетера. Давньогрецький скульптор Праксітель ліпив з неї Афродіту. І люди почали поклонятися дівчині, мов богині. Жерці були обурені і вирішили засудити її на смерть. Та під час суду захисник зірвав з неї одяг. Судді були вражені красою Фріни і виправдали її… Народ торжествував. А ви кажете… Божественна краса починається з краси земної… Але… (Придивляється до них.) Дорогенькі мої! Та ви ж обоє сині, як… як курчата по карбованцю шістдесят! Померзли. Ану! За руки! Швиденько! Я — паровозик. Ви — вагончики. Чух-пух! Чух-пух! Ту-ту-у! (Взявши їх за руки, бігає разом з ними навколо вогнища.) Темпо! Темпо!

Валера. Ну ви даєте! Ха-ха-ха. (Сміється.)

Іван Васильович (зупиняється). А тепер — піраміду! Валеро! Давай руку!.. Одхиляйся назад. Отак! А ви, Зоєнько, ставайте нам на коліна. Ногами, ногами! Не соромтесь. І — руку догори! Отак! (Вигукує.) Піраміду — будуй! (Робить з ними піраміду.) Піраміду — руш!

Валера. Ну-у — клас!

Іван Васильович. А тепер — два притопи, три прихлопи! Раз-два! Раз-два-три! (Плескає у долоні, тупоче ногами, наспівує.) "Тра-та! Тра-та-та! Вийшла киця за кота. За Кота Котовича, за Кузьму Петровича!" (Валера і Зоя підспівують, сміються.) Ну що, зігрілися трохи?

Валера. Авжеж!.. Ну ви… Просто як у піонер-таборі.

Іван Васильович. А я й був колись піонер-ожатим… Ой! Стривайте! (Стукає себе по лобі.) Зовсім забув. От склеротик! Одну хвилинку. Зараз принесу. (Швидко йде в глибину сцени, за свій будиночок.)

Валера (обіймає Зою). Ти моя богине! Оболонська! Кирпата!

Зоя (вислизає з обіймів). Не треба!.. Валеро! Тікаймо звідси!

Валера. Що? Чого це?

Зоя. Тікаймо, Валеро! Я тебе прошу!

Валера. Та ти що?! Все ж о’кей!

Зоя. Ні! Ні! Я тебе прошу!

Валера. Думаєш, Джон нам щодня ключі даватиме?

Зоя. Ну ти ж уже… ми ж уже…

Валера. Не псуй кайфу, Заєць. Такий кльовий дядько! Мені так із ним цікаво.

Зоя. А мені… Так якось тут сьогодні… тривожно!

Валера. Не вигадуй (свариться пальцем). Тихо мені! Бунт на кораблі. Бо висаджу на берег.

Входить Іван Васильович.

Іван Васильович. От. Креветки. Краби для бідних. Не знаю, як ви, а я їх дуже люблю… Не бійтесь, Зоєнько. Я вам заважати не буду. От тільки перекусимо трохи разом. Я Валері вже говорив. Сьогодні в мене, так би мовити, свято. Вступаю у права господаря отієї мизи, того маєтку. Приїхав, хочу переночувати. Вам, звичайно, й не збагнути, може… Ви люди молоді… А я… І не тому, що власність. Ну що за власність той курятник! А тому, що земля… Я ж городянин, інтелігент лише у другому поколінні. Дід мій — уже потомственний гречкосій. І весь наш рід, починаючи з діда, — селянський, бідняцький, кріпацький, можна сказати. Про землю власну віками, століттями мріяли. І це записано у моєму генетичному коді. Нікуди не дінешся. Все життя думав: от вийду на пенсію, куплю дачу і длубатимусь у землі. Звершилось!

Зоя. А ви хіба на пенсії? Ніколи б не сказала. Так бігаєте! Такий енергійний!

Іван Васильович. На пенсії, Зоєнько, на пенсії. З травня місяця. Сам заяву подав. Не став чекати, поки підштовхнуть під сідало. Зараз такий час… Не можна вставними щелепами за крісло триматися. Перебудова — діло молоде.

Зоя. Мабуть. А моя бабуся чогось не хоче на пенсію. Їй уже шістдесят три, а вона ще працює. У молочній кухні. Харчування дитяче видає.

Іван Васильович. Передавайте привіт своїй бабусі. Хай працює. Їй і до ста років працювати можна. Вона прогресу не гальмує. Навпаки. (Зітхає.) Ех-хе-хе!.. Коли людина починає одержувати пенсію, це означає, що держава, суспільство офіційно, так би мовити, з нею розрахувалися і дозволяють помирати. "Ні, ні, живіть, будь ласка, але... Ми вже можемо обійтися й без вас, без ваших послуг". А я не хочу помирати! У мене, може, тільки й смак з’явився до життя. Я, може, тільки тепер знаю по-справжньому, що воно, життя, може дати. Скільки в ньому принад, скільки цікавого, захоплюючого, неповторного. Бо що я бачив? Молодість припала на культ особи, на репресії, на війну, на відбудову... Зрілі роки — на застій... А як починається щось путяще — гласність, демократія, можливості — бувайте здоровенькі! Шкандибайте у крематорій! Ех, друзі мої юні, не прогавте, не протютюкайте, не промайнуйте свій час. Його потім не повернеш. І не купиш ні за які гроші.

Зоя. Пробачте, а ви хто... за фахом?

Іван Васильович. За фахом?.. Бюрократ!

Зоя. Ні, серйозно.

Іван Васильович. А я серйозно. Типовий бюрократ. Апаратчик. Середня керівна ланка.

Валера. Не схожі ви на бюрократа. Аніскілечки.

Іван Васильович. А ти думав, що бюрократи всі на один копил? Як малюють у "Перці" та в "Крокодилі"? Ні-і. Вони різні. І є серед них дуже навіть симпатичні. І жінки їх люблять, і діти в них є. І онуки. І хворіють бюрократи, і страждають, і помирають навіть. І... і люблять, щоб життя було повнокровним, цікавим. От я, наприклад, дуже люблю, щоб було цікаво. От люблю — і все... Таємниці різні люблю, загадки, містифікації, розиграші, як тепер кажуть.

Валера. А хто не любить!

Зоя. Всі люблять. Авжеж.

Іван Васильович. Правильно. Люблять, може, й всі. Щоб хтось їм робив цікаво. Звичайно. А от щоб сам, сам зробив комусь цікаво… Не кожен гаразд.

Зоя. Не кожен.

Валера. Це точно.

Зоя. А ви?

Іван Васильович. Хвалитися не люблю. Але… колись виходило. Друзі навіть казали, що в мене якийсь особливий нюх на таємниці. І вміння відгадувати загадки. Один приятель юрист запевняв навіть, що я міг би бути блискучим криміналістом, слідчим. Хто його зна… Але справді… Загубить, наприклад, хтось що-небудь. Шукають гуртом, шукають, не можуть знайти. А я оком кину і… Деякі вразливі дами вважають це навіть містикою. Та справа, мабуть, у загостреній спостережливості, поєднаній з інтуїцією. Є така штука підсвідома, психологами до кінци не вивчена. Але це вже я хвалитися почав.

Зоя. Цікаво.

Валера. Цікаво.

Іван Васильович. Не вірите?

Зоя. Просто я таких людей не зустрічала.

Валера. І я теж.

Іван Васильович. Навіть зараз можемо перевірити. Хочете?

Валера. Як це?

Іван Васильович. А отак. Я чомусь певен, що в цьому будинку (показує на зелений 'будиночок) хтось є. Причому не просто є, а ховається.

Валера. Ховається? Ви серйозно?

Іван Васильович. Цілком.

Валера. Ану! Цікаво! (Кидається до зеленого будиночка.)

Зоя (намагається затримати, хапає його). Не треба!

Валера. Як?!

Зоя. Це… це негарно — зазирати до чужих вікон.

Валера. Та ти що?! Може, там якісь злодії, злочниці! (Вивертається, підбігає до зеленого будиночка, підскакує до вікна, зазирає.) О! Справді є! Двоє хлопців. Сидять на підлозі. Закусують. Ти диви!

Зоя. От! Ну чого ти… Який же ти!..

Із зеленого будиночка виходить Толя.

Толя. Що таке?.. Здрастуйте.

Зоя (приклавши руку до грудей, тихо). Чесне слово.

Валера. Просто ми тут…

Іван Васильович. Пробач, сусіде, це я винен. Подумав, що хтось ховається. А ти ж тутешній, правда?

Толя. Правда.

Іван Васильович. Авжеж. Я тебе пам’ятаю. Бачив, як приїздив на оглядини.

Валера. А чого ж ви на підлозі їли, а не за столом? Наче й справді ховалися.

Толя. Ховалися. Справді.

Валера. Що? Чого?

Толя. То… то мій родич. Брат… троюрідний. З дому втік. У нього… батько п’яниця.

Іван Васильович. А-а… То біда. Співчуваю. Бідний хлопець. Приєднуйтесь, брати, до нас. А? Картопля вже, здається, зварилася.

Толя. Та ні, ні. Ми вже…

Іван Васильович. Не ображай, голубе. Гріх. Як тебе звати?

Толя. Толя.

Іван Васильович. А мене Іван Васильович. Я, Толю, вхідчини хочу відзначити. Випивка, правда, безалкогольна. Пепсі, кока. У дусі часу. А от закуска, по-моєму, непогана. І не бійтеся ви! Я втікачів не переслідую. Я сам, може, втікач.

Зоя. І у нас дещо є. Я зараз! (Біжить у синій будиночок.)

Іван Васильович (Толі). Клич свого брата. Біля вогню тепліше. Давай! Давай! Не соромся! В темпі!

Толя (обернувшись, усередину будиночка). Чебурашко, виходь! Виходь, не бійся! Це порядні люди.

Майже одночасно з синього будиночка вискакує Зоя із сумкою в руці, а з зеленого з'являється Чебурашка, тримаючи у руках транзистор, з якого враз гучно лунає бравурний марш.

Іван Васильович. Ну, брат, у тебе вихід, як в опері "Аїда".

Всі сміються.

Зоя. Здоров, Чебурашко!

Чебурашка. Привіт!

Іван Васильович. Ану покажи, що це в тебе за інструмент такий горластий. Та не бійся, не зламаю. (Бере в Чебурашки транзистор.) "Меридіан". О! Та ще й з гравіровкою. Можна?

Чебурашка (знизує плечима). Читайте.

Іван Васильович (читає). "Переможцю музичного конкурсу Валі Кондратюку. Слухай, Чебурашко, увесь світ і не забувай, що у цьому світі є наша сім’я, де тебе люблять і бажають тобі щастя й добра". Так це приз! Молодець!

Чебурашка (махає рукою). Та! Подумаєш!

Іван Васильович. Але чого так непедагогічно — "Чебурашка"?

Чебурашка. А я сам попросив. Щоб не подумали, що крадене. Про те, що я Валя, ніхто не знає. А що Чебурашка — всі.

Іван Васильович (повертає Чебурашці транзистор). Гарна машина. У мене теж є. Щоправда, не приз. Подарунок, без гравіровки. (Дістає з кишені маленький приймач, схожий на довгастий саф'яновий гаманець з шкіряною петлею для руки.)

Валера. Ух ти! "Панасонік". Я такого маленького ще й не бачив.

Іван Васильович. Дев'ять діапазонів. Починаючи з тринадцяти метрів.

Чебурашка. Можна?

Іван Васильович. Будь ласка.

Чебурашка (обережно бере приймач, зачудовано). Сила! (Крутить, слухає.)

Іван Васильович. А ти, я бачу, фанат.

Чебурашка. А що ж!

Іван Васильович. Я, грішним ділом… теж. Від усієї цієї апаратури японської просто в захваті.

Валера. Та що там казати. Клас!

Чебурашка. О! (Нашукав потрібну музику.) Ча-ча-ча! (Починає танцювати брейк. старанно, хоча й не досить вміло.)

Зоя. Ти диви!

Толя. Молоток!

Валера (зверхньо). Та не так!.. Переможець! Дивись! О! О! О!.. (Танцює.)

Зоя. Валера!

Валера. А що?

Чебурашка. Ну, звичайно, у тебе краще… Я ж не чарівник. Я тільки вчуся.

Зоя. Ех, Валера! Не можеш ти, щоб… От уже!

Іван Васильович. Мудрий у тебе батя.

Валера. А що?.. Я тільки хотів показати…

Зоя. Показав! Показав!

Валера. Та ну тебе, Заєць!

Іван Васильович. У мене там у машині ще "Шарп" є. (Валері.) Ти ж бачив. Потім записи послухаємо. Майкл Джексон. Хуліо Іглесіас. Люблю слухати, коли веду машину.

Зоя. О!

Чебурашка. Сто п’ятдесят років прожити хоче.

Іван Васильович. Хто?

Чебурашка. Джексон. У барокамері спить. У мінералці купається.

Іван Васильович. А ти звідки знаєш?

Чебурашка. Чувак один з дев’ятого говорив.

Валера. Точно. Таки переможець. Недарма.

Чебурашка. І нащо стільки жити? Навіть п’ятдесят багато, по-моєму.

Іван Васильович. Ну-у… вибач.

Чебурашка. А вам що — вже п’ятдесят? Вибачте. Я про себе. Інші нехай живуть. Хто хоче.

Іван Васильович. Вперше бачу такого юного песиміста. Життя — прекрасна річ!

Чебурашка. У кого вуха нормальні… Джек— сон, кажуть, пластичну операцію собі зробив. Шкіру пересадив. З чорного став білнм. І губи удвічі зменшив… Цікаво, а вуха взагалі можна?..

Зоя. Та що ти на свої вуха! Нормальні вуха. Навіть симпатичні.

Чебурашка. Давай махонемось! А? Подивився б я на тебе з моїми вухами. Ха-ха!

Зоя. З мене вистачить мого носа.

Іван Васильович. А ти мені подобаєшся, втікачу. З характером. Я теж колись тікав. Ще до війни. З дитсадка— Не знаю, як тепер. А тодішній дитсадок здавався мені тюрмою, казармою. Запаху карболки досі не переношу. Може, все це тому, що у нас по сусідству дитбудинок був, приют, як тоді називали. Мов зараз бачу тих малих арештантів. У всіх якісь однакові згаслі очі.

Валера. Вони всі, як правило, недорозвинені, дебільні.

Зоя. Валера!

Чебурашка. Що ж ти хочеш — інкубаторські.

Іван Васильович. Що?

Чебурашка. А нас так називають. Інкубаторські.

Іван Васильович. Вас?

Толя. Чебурашко!

Іван Васильович. Милий ти мій! (Порівчасто обіймає Чєбурашку.) Так от ти звідки, втікачу!

Толя. Ні! Ні! Він не те хотів сказати.

Іван Васильович. Не бійтесь, хлопці. Мене не треба боятися. Я вас не зраджу. Ніколи. Я не з тих людей. Ні! І запам’ятай, Чебурашко, як щось тобі треба буде — звертайся до мене. Раз уже так сталося, що зустрілися ми, вважай мене своїм., своїм дідусем прийомним. У мене ж онук майже такий. Там — на Тіксі. Все, що треба, — не соромся! Ну, та про деталі ми ще конкретно поговоримо… згодом. Ех, Чебурашко, Чебурашко! Хлопчику мій дорогий! (Чебурашко, мовчить, втупившись у землю.)

Валера (Чебурашці). Пробач! Я ж не знав. Я не хотів.

Зоя. Іване Васильовичу! У вас є консервний ніж? Толю! Хлопці! Треба банки поодкривати. Картопля, по-моєму, вже переварилася.

Толя. Давайте я, давайте.

Іван Васильович. Правильно! От вам ніж. Будемо починати. Тільки… може, ще запросимо на вогник… А?

Зоя. Кого?

Іван Васильович. Ви будете сміятися, але моя інтуїція підказує, що і в тій дачі, яка проти моєї, хтось є.

Валера. Та ну!

Толя. У Петренків? Не думаю. Вони в таку пору ніколи тут не бувають.

Іван Васильович. А чия це дача?

Толя. Петренків, я ж кажу. Семена Семеновича та Ніни Самсонівни.

Іван Васильович. Молоді?

Толя. Років по сімдесят.

Іван Васильович. З мого пісочника.

Зоя. Може, не треба? Ви ж не любите…

Іван Васильович. Розумію, що декому з вас присутність сторонніх може здатися небажаною. Але… За законами конспірації того, хто все одно поряд, краще мати на оці.

Валера. Мудро.

Зоя (тихо). Валеро!

Валера (теж тихо). Не боїсь, Заєць!

Іван Васильович. І треба бути гостинним. Незручно самим гуляти, коли поряд… Так що?

Валера (Толі). А вони не зануди?

Толя. Ні. Якраз дуже симпатичні старі. Ми з Чебурашкою все одно зараз підемо. Отже — як хочете…

Валера. Кличемо. Мені просто цікаво, чи справді там хтось є. Якщо є, то ви — феномен.

Іван Васильович (відходить у глибину сцени, гукає). Тра-та-та за Семена Семеновича! Тра-та-та за Ніну Самсонівну! Виходьте, сусіди! Ми вас застукали! Не ховайтесь! Ми все одно знаємо, що ви тут! Запрошуємо на вхідчини! Будь ласка!

Після паузи з глибини сцени виходять Василь Іванович і Галина Сергіївна.

Валера. Фантастика!

Толя (тихо). Це не Петренки!

Зоя. Що?

Валера. О-ля-ля!

Василь Іванович. Здрастуйте!

Галина Сергіївна. Добрий день!

Іван Васильович (ніяково). Добрий!.. Пробачте… Пробачте… Ми думали… Семен Семенович… Я жартома…

Василь Іванович. Нічого-нічого. Розумієте, ми приїхали на один день на консультацію до професора. Слава богу, сумні прогнози не підтвердилися. У готелі влаштуватися неможливо. А у знайомих грип. Так сусіди знайомих люб’язно запропонували переночувати на дачі. Оце переночували і сьогодні назад, у Дніпропетровськ.

Іван Васильович. Пробачте, пробачте, що потурбував. Я тут з юними друзями…

Галина Сергіївна. Ну ми ж чули. Вхідчини. Поздоровляємо.

Василь Іванович. Нам Ніна Самсонівна якраз сказала, що днями тут по сусідству хтось купив дачу.

Галина Сергіївна. Ми ще говорили, як це все тепер дорого.

Іван Васильович. Що ж поробиш. Чим ближче до міста, тим дорожче.

Чебурашка крутиться біля Галини Сергіївни, пильно дивиться на неї, оглядає з усіх боків. Видно, чимось вражений.

Галина Сергіївна. Що таке, синку? Чого ти так дивишся?

Чебурашка (ледь чутно повторює). Синку…

Галина Сергіївна (не розчувши). Що?

Іван Васильович. Нічого дивного. Я сам на вас дивлюся з роззявленим ротом. Вибачте, але дуже ви гарна.

Галина Сергіївна (махає рукою). Та! Яка там гарна! Облиште!

Іван Васильович. Скромність, звичайно, прикрашає. Навіть красунь. Мене звуть Іваном Васильовичем. А це мої юні друзі — Зоя, Валера, Толя і Валя — на прізвисько Чебурашка.

Василь Іванович. А мене — Василь Іванович.

Іван Васильович. Просто як у Гоголя — Кіфа Мокійович та Мокій Кіфович.

Галина Сергіївна. А я Галина Сергіївна.

Чебурашка (хвилюючись, тихо Толі). Вона сказала "синку"! Ти чув?

Толя (теж тихо). Не фантазуй!

Валера. Пробачте, у мене таке враження, що я вас ніби десь бачив.

Галина Сергіївна. Не знаю, В кіно не знімаюсь. По телебаченню не виступаю. Може, у Дніпропетровську, якось випадково.

Валера. Ні. Я не був у Дніпропетровську.

Галина Сергіївна. Значить, до когось подібна. Таких тисячі. (Іванові Васильовичу.) А ви кажете!

Іван Васильович. Кажу й казатиму, що ви — красуня. Щастить мені сьогодні на прекрасних жінок і дівчат. Прошу до нашого гурту.

Василь Іванович. На вхідчини з порожніми руками не ходять. Я зараз! (Швидко йде у глибину сцени.)

Галина Сергіївна (навздогін). Почекай! Ти не знайдеш. Вибачте. (Біжить слідом за ним.)

Іван Васильович. Хмизу ще треба. Картоплю знімаємо, варимо чай.

Толя. Я дам зараз чайннк. Ми в ньому завжди тут на вогнищі чай варимо. (Іде в зелений будиночок.)

Іван Васильович. Ти, Зоєнько, тут усе готуй. Валеро і Чебурашко — за хмизом. А я принесу з машини чохли. Все-таки лавки мокрі, холодні. А жінок треба берегти. Та й мене радикуліт прихопити може. Все-таки... (Іде.)

Валера (Чебурашці). Ти — в цей бік, а я в цей. (Розходяться.)

Зоя порається біля харчів Із зеленого будиночка виходить Толя з чайником у руці. Під пахвою — згорток.

Толя. Дивно все якось.

Зоя. Ага.

Толя. Знаєш, Чебурашка чогось вирішив, що це — його мати.

Зоя. Але ж їй років двадцять сім. Це просто неможливо.

Толя. І я так думаю.

Зоя. Бідний хлопець!

Толя. Дивна якась пара. У Петренків велика квартира. А їх всього двоє. Могли б і там переночувати. Навіщо їхати у холодну дачу?

Зоя. По-моєму, вони не чоловік і жінка.

Толя. Ти думаєш?

Зоя. Майже певна. Особливо видають себе чоловіки.

Толя. Як це?

Зоя. На власну жінку вони ніколи не дивляться так, як на чужу. І взагалі якась настороженість, напруження, тривога у них в очах. У обох.

Толя. Я теж помітив. Тому вони й не могли зупинитися в готелі. Для чого треба було їх вигукувати? Хай би собі… По-моєму, Іван Васильович це теж зрозумів.

Зоя. Ага.

Толя. Кохання — це ж така незбагненна річ! Хіба знаєш, коли воно тебе підстереже? І до кого? Чи належить вона вже комусь, чиясь дружина, кохана. Чи вільна, чи не вільна — воно не розбирає.

Зоя. Ти так говориш, наче тобі сорок років.

Толя. Хіба справа у роках?

Зоя. Ні… Але…

Толя. Ти пробач. Може, я й не маю права це говорити… Не подобається мені твій Валера.

Зоя. Чого? Через отой брейк?

Толя. Ні… Не тільки.

Зоя. Ти ж його зовсім не знаєш.

Толя. Я й тебе не знаю, але…

З глибини сцени виходить Іван Васильович з чохлами від сидінь автомашини.

Іван Васильович (стелить чохли на лавки). О! Так буде безпечніше. У таку погоду сидіти на сирому й холодному — це… Особливо ж для прекрасної статі.

Зоя. Спасибі! Заздрю вашій дружині. Якби всі чоловіки були такі дбайливі й уважні!

Іван Васильович. Елементарно, Зоєнько, елементарно.

Толя (виймає з-під пахви згорток — це килимок). Я теж захопив.

Іван Васильович. От бачиш!

З глибини сцени виходять Василь Іванович (з пляшкою вина) і Галина Сергіївна (з поліетиленовим кульком, в якому лежать пиріжки).

Галина Сергіївна (простягає Іванові Васильовичу кульок). З новосіллям! Це пиріжки. З сиром. Сама пекла.

Василь Іванович. Хай вам щастить! (Простягає пляшку вина.)

Іван Васильович. Ой! Та ви що! Ні-ні! Це вже вийшло з мого боку… наче здирство. Якби знав, ніколи б… ви мене ставите у незручне становище. Заберіть, я вас прошу!

Галина Сергіївна. Іване Васильовичу!

Василь Іванович. Не ображайте нас.

Іван Васильович. От комедіант старий. Наробив шелесту зі своїми вхідчинами. Думав — жартома, а вийшло…

Галина Сергіївна. По-моєму, все прекрасно.

Входить Валера з оберемком хмизу.

Іван Васильович (крутить у руках пляшку вина). Чи не припишуть нам розтління неповнолітніх? Нічого собі керівний товариш!

Василь Іванович. А для неповнолітніх от, я бачу, є пепсі.

Зоя. Валеро!

Валера (кладе хмиз біля вогнища). Діставай!

Зоя (дістає з сумки пляшку). Неповнолітні пропонують до столу каберне "Оксамит України".

Валера. За смаковими якостями не поступається кращим світовим зразкам. Вживається космонавтами від радіації.

Іван Васильович. Одначе! Неповнолітні!.. Та в цьому вже, дорогі мої друзі, переплюнути вас я неспроможний. (Розводить руками.) Оскільки

міцних напоїв не вживаю, можу запропонувати лише чай індійський, а також каву розчинну "арабік".

Василь Іванович (перезирається з Галиною Сергіївною). Не вживаєте?

Галина Сергіївна. Зовсім?

Іван Васильович. На жаль.

Василь Іванович. З огляду на постанову?

Іван Васильович. Незалежно від постанови. Просто від найменшої дози алкоголю починає страшенно боліти голова. З дитинства. Навіть під час війни відмовлявся від фронтових ста грамів. Такий дурний організм. Але абсолютно не заперечую, коли хтось п’є. В міру, звичайно. Отже, відкорковуйте, наливайте, починаймо!

Валера (вміло відкорковує пляшку, хоче налити Толі, який стоїть поряд з ним, тримаючи у руках кружку). Давай!

Толя. Ні. Я — пепсі.

Валера. Та це ж натуральне. Сухарик. Навіть хворим дають.

Толя. Я здоровий.

Валера. Ну, як хочеш… Заєць!

Зоя. Я теж… пепсі. Не хочеться.

Валера. Тю!

Василь Іванович. Ну, тоді пропонується безалкогольна вечеря. На знак солідарності з…

Галина Сергіївна. Правильно! Пити, коли господар не п’є, якось не…

Валера. Ну, як хочете. Нащо я тоді…

Іван Васильович. А де це Чебурашка? Щось він довго…

Входить Чебурашка. З великим оберемком хмизу, поверх якого лежать кілька квітів — пізніх осінніх айстр. Кладе хмиз біля вогнища, бере квіти і мовчки стоїть, розгублено дивлячись на Галину Сергіївну.

Валера. О!

Іван Васильович. Ти диви! Прекрасно!

Галина Сергіївна. Що таке?

Іван Васильович. Не тушуйся, Чебурашко! Даруй! Молодець! Оце лицар! Я бачу, ви на нього справили таке ж враження, як і на мене.

Чебурашка кидається до Галини Сергіївни, простягає їй квіти.

Галина Сергіївна. Дякую, дякую, сннку! (Пригортає його, він несподівано утикається обличчям їй у плече.)

Толя. Чебурашко! Чебурашко!

Валера. Го-го! (Сміється.)

Зоя. Валеро!

Чебурашка так само рвучко одскакує від Галини Сергіївни

Іван Васильович. Ну, давайте, дорогі гості! Чи я вже не знаю, може, швидше я гість. Бо тут вашого не менше, як мого.

Василь Іванович (наливає пепсі). Давайте! Символічно, так би мовити. За те, щоб… щоб під тим дахом завжди були мир і добро. Щоб ніколи ніяке зло не переступало порога. Щоб жодне хиже око не зазирало у вікна!

Іван Васильович. Спасибі! Спасибі! Гарно сказали. "Жодне хиже око…" Не любите, значить, хижаків?

Василь Іванович. Не люблю!

Іван Васильович. Взагалі-то правильно. Я теж. Але знаєте… Як не парадоксально, але хижаки, мабуть, теж у житті потрібні.

Галина Сергіївна. Як це?

Іван Васильович. Для оздоровлення виду. От візьмімо вовків. Яка проти них кампанія була! Майже всіх винищили. А тоді схаменулися. І мерщій занесли до Червоної книги. Бо там, де не стало вовків, поголів’я вироджуватися почало. Вовк виконував, так би мовити, роль санітара. Взагалі, стосунки хижака й жертви, виявляється, у природі діалектично пов’язані. Хижак знищує лише слабких. І цим сприяє вдосконаленню виду. У процесі природного добору вдосконалюється і хижак, і жертва. Причому, помітьте, хижак не зацікавлений в тому, щоб жертва, як вид, зникла зовсім. Він її береже. Бо інакше йому нічого буде їсти.

Валера (сміється). Точно.

Василь Іванович. Не знаю, з точки зору зоології, може, й так, а от з точки зору моралі… Я інколи як гляну по телевізору "У світі тварин", так

мене аж пересмикує. Так уже милуються ті любителі тварин хижаками, так уже показують захоплено, як вони жертви свої доганяють, хапають і хрумають, що…

Галина Сергіївна. Згодна.

Толя. Я теж… не можу дивитися.

Іван Васильович. А ви, пробачте, хто за фахом?

Василь Іванович. Викладачі. Я суспільствознавство викладаю. А вона…

Галина Сергіївна. А я — вчитель фізкультури.

Іван Васильович. Я так і подумав. Моралісти-теоретики. Ех-хе-хе! Милі мої! Треба наближати школу до життя. Дотеоретизувалися вже. Готувати треба підростаюче покоління до суворих законів дійсності.

Галина Сергіївна. Так що? Робити з них хижаків?

Іван Васильович. Я цього не кажу. Боже збав! Але виховувати їх жертвами теж не варто. Треба, щоб вони вміли відстояти себе у житті. Виживання в екстремальних умовах складного сьогоднішнього дня навчити їх треба. Щоб не загинули. Правильно я кажу?

Валера. Правильно!

Входить Дід Каленик.

Дід Каленик. О! Сидір, Мидір та Каленик та поставили куреник, у куренику сидять, по варенику їдять. Я бачу, у вас тут гульня. А діда не кличете. А як згорить щось від вашого вогию, дід відповідай!

Іван Васильович. Та що ви, діду! Все якось спонтанно вийшло. Експромт. От дід, може, й вина вип’є? Га?

Дід Каленик. Може, й вип’є. У таку погоду не гріх.

Іван Васильович (Валері). Налий діду, будь ласка! І всі наливайте. А то картопля холоне. Давайте. Давайте.

Валера наливає діду вина, інші наливають собі пепсі, кока-колу з пляшок.

Дід Каленик. Ну, будьмо! Та людей не гудьмо! (П’є.) Що це?

Валера. Каберне.

Дід Каленик. Ага. Ясно. Хто вживає каберне, того стронцій обмине.

Іван Васильович. Їжте, діду, їжте. Це мої гості. Отак несподівано новосілля вийшло.

Дід Каленик. Новосілля — то завжди радість. Саме тут колись і я вже гуляв на новосіллі. Ще до революції. Отам, де ваша, — хата колись стояла. Трохи ліворуч. Марусина. Царство їй небесне. Спалили німці. За зв’язок з партизанами. Так по війні й обезлюднів цей куток. Потім, слава богу, дачники відродили. Сорок п’ять років, як нема вже Марусі. А дух її, не повірите, й досі витає у цих місцях… Я ці дачі так і називаю — Марусині дачі. Тому й стережу. Інші б не став… На вас чимось схожа-була… (Киває на Галину Сергіївну.) Чи ви на неї. Такі ж очі, як зорі. І брови крилаті.

Іван Васильович. А ви, діду, поет!

Дід Каленик. Наливайте ще! Після першої тільки наймити закусують.

Іван Васильович. Правильно! Давайте вип’ємо за жінок. За прекрасну стать. Ваше здоров’я, дорогі!

Дід Каленик. Так, жінки — то… Без них і світ не світлий. І життя не живе. Будьмо! (П'є.)

Іван Васильович. Стривайте, я вам зараз музику зроблю. У мене там якраз є на цю тему. (Швидко йде у глибину сцени.)

Толя (Галині Сергіївні). Пробачте. Скажіть, будь ласка, скільки вам років?

Галина Сергіївна (розгублено). А… що? Стара?

Дід Каленик. Взагалі-то жінок про таке не питають.

Толя. Я знаю. Пробачте. Але…

Валера. Ну, ти даєш!

Василь Іванович. На щастя, вона ще у такому віці, коли можна спокійно відповідати. Не приховуючи.

Галина Сергіївна. Двадцять шість… І три місяці.

Толя (Чебурашці). От бачиш! А ти…

Василь Іванович. А в чому річ?

Толя. Та ні… Просто…

Галина Сергіївна. Що?

Толя. Та ні… нічого… Пробачте.

Всі перезираються.

Пауза.

З глибини сцени виходить Іван Васильович.

Іван Васильович (розгублено). Пробач те… Але… (Розводить руками.)

Василь Іванович. Що таке?

Іван Васильович. Нема… музики.

Галина Сергіївна. Що?

Іван Васильович. Хтось узяв… З машини… На задньому сидінні лежало… (Валері). Ти ж бачив.

Валера. Бачив.

Іван Васильович. Ще як чохли брав, було… Я машину не замкнув… думав…

Василь Іванович. А що саме?

Валера. "Шарп". Система. Японська. Приймач вищого класу. І магнітофон. У комісійному — тисяча, а то й півтори.

Галина Сергіївна (хитає головою). Ой-ой-ой!

Дід Каленик. Шарпонув хтось того "Шарпа". От тобі й новосілля! Сидір, Мидір та Каленик…

Василь Іванович. А взагалі машину треба замикати. Мало хто міг підійти тихенько і…

Іван Васильович. Якби ж знаття… Сам винен… Шукай тепер вітра в полі.

Василь Іванович. А ну ходімо глянемо разом.

Галина Сергіївна. Може, як чохли знімали, кудись поставили й забули.

Іван Васильович. Та що ж я вже такий склеротик? Ні!

Всі, крім Зої, Толі і Чебурашки, ідуть у глибину сцени. Галина Сергіївна, пропустивши вперед Івана Васильовича, Василя Івановича, діда Каленика і Валеру, повертається до Зої, Толі і Чебурашки.

Галина Сергіївна (півголосом). Тікайте звідси! Чуєте? Забирайтесь! Швидше!

Зоя (розгублено). Що?

Толя (перезирається з Зоєю та Чебурашкою, теж розгублено). Чого?

Галина Сергіївна. Тікайте, кажу! Нічого вам тут робити. Розумієте? Нічого! (Кидається доганяти Василя Івановича, Івана Васильовича, діда Калетика і Валеру.)

Чебурашка. Вона… вона думає, що це… я… взяв… (Толя і Зоя мовчать.) І ви думаєте? (Б’є себе в груди.) Не брав я! Чесне слово! Клянусь! Це не я! Не я!

Завіса.

ДІЯ ДРУГА

Та ж сама декорація. Пізній вечір. На стовпі горить-гойдається лампочка-ліхтар. Виє вітер. Нікого нема.

З’являється Чебурашка з якимось пакунком під рукою. Крадькома наближається до зеленого будиночка, вовтузиться на ганку, залишає пакунок біля дверей. Повертається назад. Біля вогнища нахиляється, піднімає зів’ялу квітку (це айстра з букета, якого він дарував Галині Сергіївні), кидає квітку на землю, наступає ногою. Зникає.

З глибини сцени з'являється Іван Васильович. В руках у нього електричний ліхтарик.

Іван Васильович. Здалося. Нема нікого. Старієш, Іване Васильовичу! Боятися почав. Усюди вороги ввижаються. (Підходить до синього будиночка, світить ліхтариком крізь вікно.) Нема. (Підходить до зеленого будиночка, теж світить, зазирає.) І тут нема. Всі поїхали. А дід на печі давно спить. Один ти серед цього незатишну осіннього. Моторошно все-таки самому. Ще й вітер знявся, гуде, свистить так, що мимохіть щось учувається… Як не кострічся, голубе, а моторошно. З прапредків живе у людині інстинкт страху. Якою б освіченою і розумною вона не була… Страх переслідування. Рудимент стосунків хижака і жертви. Держись, Іване, я сказав, і не зважай на страхи! (Іде назад у глибину сцени.)

З’являються Василь Іванович і Галина Сергіївна. Ховаючись за деревами, наближаються до зеленого будиночка.

Василь Іванович (тихо). Тут нам треба розділитися Я прокрадуся до тієї дачі. Ти сховаєшся у тому садку.

Галина Сергіївна. Зрозуміла.

Василь Іванович прокрадається у глибину сцени, зникає там. Галина Сергіївна, пригнувшись, забігає за зелений будиночок, у садок. З’являється Толя. Він стежив за діями Василя Івановича та Галини Сергіївни. Тепер, стоячи за берестом, прислухається.

З’являється Зоя.

Толя (тихо, здивовано). Ти?!

Зоя. Я.

Толя. Ти чого?

Зоя. А ти чого?

Толя. Чебурашка втік. В останню мить вискочив на платформу. Я не встиг. Вийшов на наступній зупинці.

Зоя. А чого ви сіли в інший вагон?

Толя. Він не захотів з ними.

Зоя. А вони раптом: "Ой, ми термос забули, китайський, трилітровий, тепер такого не дістанеш. До побачення!" — і вийшли.

Толя. Вони тут. Я їх бачив. Вони кралися, мов злодії. І розійшлися. Вона гайнула у цей бік, а він туди.

Зоя. Я давно подумала, що це злочинці. Ще як ти сказав, що у Петренків велика квартира.

Толя. Як вони нас випихали звідси!

Зоя. Ага. Начебто піклувалися — нащо вам вв’язуватися у кримінальні справи. А насправді бачиш! — щоб не заважали.

Толя. Ти не боїшся?

Зоя. Боюсь. Авжеж.

Толя. От смішнячка! Так чого ж ти… А… де Валера?

Зоя. Ми з ним посварилися.

Толя. Чого?

Зоя. Я кажу: от бачиш, вони вийшли, вони нічого не забули. Це злодії, кажу, треба щось робити…

Толя. А він?

Зоя. "Не кажи дурииць. Поїхали додому".

Толя. А ти?

Зоя. "Вони ж його пограбують. Це вони вкрали "Шарп". А тепер вкрадуть машину. І взагалі…"

Толя. А він?

Зоя. "Наступна електричка через годину двадцять. Ти знаєш, що мені Батя зробить. Тобі нічого, у тебе баті нема, одна маханя".

Толя. А ти?

Зоя. А я — скік! — на платформу, як твій Чебурашка. І — будь здоров! Двері — клац! — він поїхав, а я…

Толя. Ну, ти…

Зоя. Та я б, може, й не наважилася, якби…

Толя. Що?

Зоя. Чесно?

Толя. Чесно.

Зоя. Я визирнула з дверей. Дивлюся — ти з іншого вагона вийшов. Ну, я і…

Толя. Як же я тебе не побачив?

Зоя. А на платформі стрічна стояла. Ти відразу побіг сідати. Я ледве встигла.

Толя. Точно. Вона вже рушала. А тут на зупинці?

Зоя. А ти вискочив і пішов. Я за тобою назирці.

Толя. І не гукнула?

Зоя. А нащо?

Толя. Ну, ти… даеш.

Зоя (прислухається). Через той вітер нічого не чути… Наче шарудить отам. Що робити? Мабуть, треба було в міліцію сповістити.

Толя. Уже пізно… Слухай, ти тут сиди, а я прокрадуся, гляну.

Зоя. Я з тобою.

Толя. Ні. Краще я сам. Коли що — біжи в село. Дід Каленик у другій скраю хаті. Над ставком.

Зоя. Ти ж… обережно.

Толя. Постараюсь. (Пригінцем пробирається у садок за зелений будиночок, де сховалась Галина Сергіївна.)

Зоя (сама). Боже, як страшно! Ніколи не думала, що втраплю в таку історію.

З’являється Валера.

Валера. От ти де!

Зоя. Тс-с-с! Вони там!

Валера. Ти їх бачила?

Зоя. Ні! Толя сказав.

Валера. Толя?

Зоя. Вій пішов туди.

Валера. Так от ти чого… Толя!

Зоя. Не треба!

Валера. Невже ти на нього клюнула? Кирпа! На такого хирляка?

Зоя. У тебе всі або здоров’яки, або хирляки. Іншого мірила нема.

Валера. А в тебе є? До речі, і Джон казав, що той Толя слинько. У Джона з ним — жодних контактів. Недарма.

Зоя. Тс-с-с!.. Як ти тут опинився так швидко?

Валера. На вертольоті.

Зоя. Я серйозно.

Валера. На попутній машині.

Зоя. А як же батя?

Валера. Не міг же я тебе кинути серед ночі!

Зоя. Дякую.

Валера. Відповідай потім!

Зоя. А-а… Де ж це він?

Валера. Хто?

Зоя. Та Толя ж!.. Може, підеш глянеш?

Валера. Переб’ється!.. Сам прийде.

Зоя. Ти ж самбіст. Може, там… Мені здалося, там щось гупнуло, глухо так, наче хтось упав. Я так боюсь! Валеро!

Валера. Ну, ти диви! Примушує ризикувати життям заради якогось…

Зоя. Я сама піду! (Робить рішучий рух уперед.)

Валера (хапає її за руку). Сиди вже! (Крадеться до будиночка.)

Зоя. Тільки обережно! Тихо! Я тебе прошу! Обережно!

Валера. Спокуха! (Пригінцем прокрадається за будиночок.)

Зоя (сама). Ой! Здається, знову щось… Що ж там робиться? Що?

З’являється Валера, тягнучи зв’язаного Толю, в якого рот заліплений хрест-навхрест лейкопластирем.

Зоя. Ой! Що ж це з ним? Ой! Який жах!

Валера (намагається розв'язати мотузку, якою зв'язаний Толя). Вузол якийсь… Не піддається.

Зоя. Та одклей йому спершу рота! Він же задихнеться! (Сама зриває лейкопластир.)

Толя. Ху-у… Дякую. Ой! (Кривиться від болю.)

Зоя. Що?

Толя. Нога.

Валера. О! Все! (Розв'язує нарешті Толю.)

Толя. Я тільки в сад… А вона мені ззаду: "Тс-с-с!.. Ні звуку!" І долонею рота затулила. Я її за руку схопив, хотів… А вона як швиргоне!

Валера. Прийомчики знає. Ясно.

Толя. Ага! (Хоче підвестися, кривиться від болю, сідає на землю.) Ох!.. Мабуть, вивих… Якщо не перелом.

Зоя. Та ти що!

Толя. Ступити не можу.

Валера. Через голову кинула?

Толя. Через голову… А там дубовий ковбок лежав, на якому дрова рубаємо. І я — об нього!

Валера. Треба було згрупуватися і… А ти, мабуть, навпаки, розслабився. Авжеж. Ти ж не самбіст, звичайно.

Толя (зітхає). Не самбіст.

Зоя. Не всі ж самбісти. (Толі.) А потім вона що?

Толя. Кудибь побігла.

Зоя. Куди?

Толя. Не знаю. Я, коли зайшов у сад, дивлюсь — а на ділянці Брусиловського хтось копає. У темряві. Без ліхтаря, без світла.

Зоя (з жахом). Ой! Може… може, він його вбив?! І закопує!..

Валера. А вона на стрьомі. На шухері. Реально.

Толя. Треба до сторожа бігти.

Зоя. Негайно! Хай викликає міліцію. Хай… Валеро!

Толя. Друга хата скраю. Над ставком.

Валера (Зої). Може, разом?.. Я боюсь тебе тут лишати.

Зоя. А він? Він же і втекти не зможе. Вони… Ні! Я залишусь.

Валера. А може, я… А ти…

Зоя. Не торгуйся! Дорога кожна хвилина. Ти бігаєш удвічі швидше, ніж я. Давай!

Валера. Ви ж тут дивіться. Візьміть ніж. Сокири нема?

Толя. Під ганком.

Валера (кидається до ганку, знаходить сокиру, дає Зої). Держи. Я погнав! (Вибігає.)

Толя (після паузи). Чебурашка у мене з голови не йде. Куди він втік? Від мене! Що я йому зробив поганого? Навпаки… намагався… Прикро.

Зоя. Пробач. А може… може, він разом з ними? З однієї шараги. Обдивився тут. І навів. Є ж такі — наводчики.

Толя. Таким він мені здався хорошим, душевним хлопцем. Таким нещасним.

Зоя. Може, вони його залякали. Знаєш, як рецидивісти залякують пацанів! Бо, якщо об’єктивно, то "Шарп" міг узяти швидше за все Чебурашка. Найдовше був відсутній якраз тоді… Десь приховав. А потім утік від тебе, повернувся, забрав і…

Толя. Але ж він так клявся!

Зоя. Ти не думай, він мені теж симпатичний, і я вірила… Через нього я й до тебе якось…

Толя. Що?

Зоя. Ну… з симпатією… Не кожен же підбере дитбудинківця і поселить на дачі потай від батьків. І носитиме їсти… і взагалі…

Толя. Та ну… подумаєш!

Зоя. Не кажи. Я б не наважилась. Я взагалі боягузка. (Зітхає.) Закомплексована. Мабуть, тому, що мама в мене хвора. Я весь час за неї боюсь.

Толя. Хвора?

Зоя. Отруїлася. На хімічному комбінаті працювала. Нас через те й тато покинув…

Толя. Бідна ти… (Раптом насторожився.) Тс-с-с!

Зоя. Ти щось почув?

Толя. Мені здалося…

Зоя (після паузи). Нічого не чую. Тільки вітер гуде.

Толя. Ти знаєш, мабуть, свинство з мого боку… така обстановка… хтозна, що там… а я… мені так добре зараз… що ти тут, поряд зі мною… Ти мене зневажаєш за це?

Зоя. Ні.

Толя. Просто як на фронті. Я поранений, а ти медсестра.

Зоя. Нога болить?

Толя. Як лежати спокійно, то не дуже. А як на тебе дивитися — зовсім.

Зоя. А де все-таки вона ділася? Чого кинула тебе у саду зв’язаного і зникла?

Толя. Не знаю. Здається, той перестав копати. Кудись шарпонувся, і вона кинулася за ним.

Зоя (прикриває рота рукою). О-о-о! Закопали — і тікати…

Толя. І чого вона мене не пристукнула — не розумію.

Зоя. Сподобався. Такий гарний хлопець!.. Ой! Хтось біжить!.. Накликав. От зараз і пристукнуть. Обох!

Із-за лаштунків вибігає захеканий Іван Васильович з металевим "дипломатом" у руках. Зою і Толю не помічає. Озирається, кидається до криниці, робить рух, наче хоче вкинути туди "дипломат". потім вмить передумує, бо помічає Зою і Толю. Застигає вражений.

Іван Васильович. Ви?! Тут?!. Це… це прекрасно!.. Ви мені допоможете… Ви… Вони хочуть пограбувати мене. Видають себе за працівників міліції. Затримайте їх! Поки я проб’юсь до машини. (Кидається у глибину сцени.) Затримайте! Благаю!

На сцену вибігає Галина Сергіївна. Зоя несподівано вискакує, кидається з сокирою до Галини Сергіївни.

Зоя. Стійте! Стійте! (Галина Сергіївна перехоплює Зоїну руку з сокирою, кидає її на землю.)

Толя (на одній нозі підскакує до них, хапає Галину Сергіївну). Не спішіть!

Галина Сергіївна. Ви… ви що?! Я — з міліції. Пустіть! Ви заважаєте затримати злочинця.

Толя. Знаємо-знаємо! З міліції!

Зоя (кричить). Сюди! Сюди! Люди! Рятуйте!

Вбігає Валера. Одразу кидається на допомогу. Вовтузяться вчотирьох.

Валера. О! Больовий прийом!.

Галина Сергіївна. Не примушуйте мене робити вам боляче. Я — лейтенант міліції Добровольська.

Валера (розгублено). Добровольська? Товариство "Динамо"?.. Ой! Я ж казав, що я вас бачив. На змаганнях! Авжеж! Вона таки з міліції. Точно. Майстер спорту з дзю-до. Друге місце в республіці. Серед жінок.

Галина Сергіївна. Якщо через вас зірветься операція… ви собі не уявляєте!..

З глибини сцени виходять Василь Іванович, Іван Васильович та Дід Каленик. Василь Іванович та дід Каленик ведуть Івана Васильовича

попідруки. Василь Іванович у вільній руці ще тримає "дипломата", дід Каленик — щось у мішку.

Дід Каленик. Що тут таке? Що за крики?

Валера (дідові Каленику). О! Ви тут? А я…

Дід Каленик. А де ж я можу бути, як на моєму об’єкті таке кіно робиться серед ночі.

Іван Васильович. Та не тримайте мене так чіпко! Де я дінусь? Ключі від машини забрали, як же я втечу? Не той уже вік, щоб пішки бігати. Пустіть! У вас, діду, руки — як обценьки.

Дід Каленик. А ти думав!

Василь Іванович. Тільки попереджаю — дурниць не робіть. (Василь Іванович і дід Каленик одпускають Івана Васильовича.)

Іван Васильович. Уже зробив. Поспішив. Не витримав. Було б зачекати, переконатися, що не стежать. Що ж — шайба в моїх воротях. (Б’є себе по лобі.) Ех, ти!.. Джон Сільвер! Шукач скарбів!

Валера. Що таке?

Толя. Що це все означає?

Зоя. Нічого не розумію.

Василь Іванович. Поясніть своїм юним друзям.

Галина Сергіївна. А то вони думають, що ми злодії. Хотіли вам допомогти.

Іван Васильович. Усе правильно. Злодій — я. Лихий попутав. На старості років зазіхнув на чужі гроші. Прочув випадково, що покійний Брусиловський тут у садку добро закопав. А дружина не знає, бо з дружиною він жив недружно, коханок любив. От я й купив швиденько дачу. На останні кровні, роками нажиті.

Василь Іванович. Не так пояснюєте.

Іван Васильович. Так-так! Як на духу. Не сподівался тільки, що й міліції вже відомо.

Василь Іванович (показує на "дипломата"). Що тут і скільки — не знаєте?

Іван Васильович. Та звідки?

Василь Іванович. І ключа, звичайно, не маєте?

Іван Васильович. Який там ключ!

Василь Іванович. Отже, замок доведеться ламати. Ви, діду, і ти, Толю, як місцеві, так би мовити, жителі, будете понятими. (Виймає ніж, зламує замок на "дипломаті" й розкриває.)

Зоя. Ой!

Толя. Ого!

Валера. Клас!

Дід Каленик. Хазяйська дитина пакувала. Акуратненько. Кожна пачечка — в окремому мішечку Щоб не намокли.

Іван Васильович. Ай да Брусиловський! Мільйонер!

Василь Іванович. А ви, значить, ні сном ні духом?

Іван Васильович. Авжеж! Яким чином?

Василь Іванович. Негарно небіжчика обмовляти. Тим паче — родича.

Іван Васильович. Якого родича?

Василь Іванович. Колишнього чоловіка вашої двоюрідної сестри Брусиловського Михайла Львовича. Який, може, й не знав, що ви саме закопали в нього на дачі. Бо останні два роки був майже сліпий.

Іван Васильович. Яка поінформованість!

Василь Іванович. З кожним роком працювати дедалі легше. Техніка. Комп’ютеризація… А чого ви, скажіть, побігли? Такий поважний чоловік — і раптом чкурнув…

Дід Каленик. Мов хлопчисько з колгоспного баштану.

Іван Васильович. Маєте рацію. Несолідно. Нерви. Інстинкт жертви. Отой самий… Почув якийсь рух у сусідньому саду і…

Василь Іванович. А ми з дідом спокійно чекали вас біля вашої "Лади".

Іван Васильович. Навіть класики помилялись. Не врахував. Участі діда взагалі не передбачав. А вас… Скажу одверто — мені здавалося, що женуться за мною навіть не двоє, а хтозна-скільки… Бачите, який я щирий. Що ви хочете — наївний, недосвідчений, випадковий злочинець.

Василь Іванович. Наївний? Випадковий? Щирий? І ви серйозно?

Іван Васильович. Цілком. Вперше у житті наважився викопати чуже добро… хай навіть небіжчика-родича… й одразу ж попався.

Василь Іванович. Отже, участь свою у розкраданні державних коштів в особливо великих масштабах заперечуєте?

Іван Васильович. Абсолютно!

Василь Іванович. І хабарництво — теж?

Іван Васильович. Безперечно!

Василь Іванович. А Канторович, Заруба, Лис, Тараненко — всі в один голос показують, що ви в них голова. "Татом", "Хазяїном" вас називають.

Іван Васильович (обурено). Яка дурниця! Підлі наклепники!

Василь Іванович. Це вже справа суду і слідства — встановити і довести. Ми оперативники. Ордер на ваш арешт виписаний давно, але не брали вас тому, що зацікавилися вашими діями. Чогось ви спішно продали свою прекрасну дачу. За досить недорогу ціну. Купили іншу, значно гіршу, у гіршому, менш престижному районі. За ціну досить високу… Ми розуміли, що тримати такі великі гроші, які "зависли" на вас згідно з показаннями підслідних та свідків, ви ні на книжці, ні вдома не будете. І вирішили трішечки постежити за вами. Як бачите, не безрезультатно.

Іван Васильович. Піраміду — руш!.. Друга шайба в мої ворота. Але… як кажуть хокейні коментатори, канадці змагаються до останньої секунди. Подивіться на мене уважно. Невже я схожий на злодія? На грабіжника з великої дороги? Давайте тільки не гарячкувати. Кілька хвилин поговоримо спокійно. (В той час, як він говорить, Василь Іванович очима і ледь помітним кивком голови показує Галині Сергіївні на мішок, який тримає у руці Дід Каленик. Галина Сергіївна непомітно,

за спиною Івана Васильовича, бере в діда мішок.) Ви, може, читали у "Комсомолці", — люблю молодіжну пресу! — статтю про товаришів з Міністерства автотранспорту Казахської РСР?

Василь Іванович. Читали. Аякже.

Толя. І я читав. Банда хабарників на чолі з міністром.

Іван Васильович. От-от. До мене це не має ніякого стосунку, повірте, але… ви звернули увагу на висновок, який робить журналіст?

Василь Іванович. Який висновок? Щось не звернув…

Іван Васильович. Не звернули? Жаль. А висновок такий що справа не в конкретних особах, а в недоліках економічної системи… Так! Припустімо, що я брав гроші! Але ж я нікого не примушував їх давати. Товариші самі приносили до мене в кабінет. У конвертах. І просили, благали, щоб я узяв. Я допомагав їм виконувати державні плани. Завдяки мені тисячі людей одержували премії, прогресивку.

Василь Іванович. Благодійник!

Іван Васильович. Не іронізуйте. Я не хижак, а жертва. Жертва застійного періоду. Все, що я робив, я робив тоді. І так робили мільйони. Бо цього вимагав бюрократичний механізм. З яким зараз так завзято борються. І я б, повірте, боровся. Алє зійшов з дистанції. Сиджу, хекаю на траві, дивлячись, як пробігають повз мене молоді довгоногі "перебудівники".

Василь Іванович. Для чого ви все це говорите? Щоб видушити сльозу?

Іван Васильович. Ні. На співчуття не розраховую. Я знаю, що винен. І що понесу покарання. Я не знав, що вже виписаний ордер. І збираася завтра ж прийти повинитися. Сам. Але не встиг.

Василь Іванович. У вас було досить часу.

Іван Васильович. Час — це така рухлива, така скороминуща, така загадкова категорія. Ми ніколи не знаємо точно, коли час робити щось, коли не час. "Коли час збирати каміння, коли час розкидати каміння".

Дід Каленик. Теревені.

Василь Іванович. От-от! Давайте закруглятися. Ходімо складати акт. У хату. Бо тут вітер.

Іван Васильович. Почекайте. Ще кілька хвилин. Ну, куди я діюся? Нікуди не дінуся. Я не рецидивіст, щоб жити під чужими документами. У мене дочка, онуки. Про мене все відомо.

Василь Іванович. Ви що — хочете, може, щоб ми вас одпустили?

Іван Васильович. Давайте разом поміркуємо. Ну, скажіть, от могло так статися, що ви всі поїхали і не повернулися? В принципі? І я за цей час встиг викопати це і зникнути?

Василь Іванович. В принципі, звичайно, могло. Але, слава богу, не сталося. Це б свідчило про те, що ми погано виконуємо свої службоаі обов’язки.

Іван Васильович. Я бачу, що ви сумлінно виконуєте свої обов’язки. Але все-таки давайте уявимо, що так сталося. Я бачу, ви всі люди розумні. Давайте пофантазуємо разом. Ви знаєте, скільки тут грошей?

Василь Іванович. Скільки? Ви ж казали, що не знаєте.

Іван Васильович. Знаю. Чотириста тисяч.

Валера. Ух ти!

Іван Васильович. Причому це гроші чисті. Не вкрадені ні в кого. Ні в держави, ні в окремих приватних осіб. Це, так би мовити, витрати економічної системи. Мені здається, було б донкіхотством здавати такі гроші отак просто у бюджет. Я був би спокійним, ідучи в тюрму, якби знав, що цими грошима скористалися добрі люди на добрі справи Толя міг би допомогти Чебурашці. Дід Каленик — своєму рідному селу… Почекайте! Не перебивайте! Дайте мені закінчити. Помріємо хоча б. Нас тут семеро. По п’ятдесят і п’ятдесят — у дитячий фонд, на таких, як Чебурашка. Одну хвилинку!.. Найскладніше, звичайно, вам. (Киває на Василя Івановича та Галину Сергіївну.) Ви — при виконанні службових обов’язків. Але — трішечки психології. Якшо люди зв’язані однією страховкою, як альпіністи… зривається один — гинуть всі.

Валера (тихо Зої). Заєць!

Зоя (теж тихо). Ти що?!

Василь Іванович. Ви розумієте, що ви говорите?

Галина Сергіївна. Який жах!

Толя. Шкура!

Дід Каленик. І що тільки ті гроші з людьми роблять…

Іван Васильович. Я бачу, поки що єдності у наших рядах нема. Багато нас все-таки. Було б удвічі менше, думаю, домовилися б одразу,

я б переконав. А так... Хтось згоден, хтось вагається, хтось не згоден, а хтось навіть обурюється. Передбачав. Ну, оддавайте, оддавайте в бюджет. Все одно хтось їх собі забере. Розумніший за вас. До речі, а ви не подумали про такий варіант: що все це з грошима пропонував не я вам, а ви мені. Уявляєте? Скомпрометувати вас буде не так уже й важко. Газети зараз багато пишуть про незаконні дії міліції. Подумайте! Чи краще мати гроші; чи безплатні неприємності. Я так просто не здамся. Вся боротьба попереду. Я зумію довести, що і юні друзі хотіли взяти грощі. Що, правда, Валера?.. Виправдатися буде важкувато. Переконувати, будувати силогізми я вмію.

Галина Сергіївна. Боюсь, що силогізми не допоможуть. (Засовує руку в мішок, і звідти раптом чується голос Івана Васильовича: "Виправдатися буде важкувато".)

Іван Васильович (вражений). Що?!

Галина Сергіївна (виймає з мішка магнітофон). Ваш "Шарп".

Василь Іванович. Якого ніхто не крав, а якого ви самі приховали під своїм ганком. А ми з дідом знайшли. Коли чекали вас. І дід мудро підказав: не показуймо поки що, сховаймо в мішок — може, згодиться. І, як бачите, згодилося.

Толя. Що?! Сам сховав?

Зоя. Для чого?!

Василь Іванович. Щоб підозра впала на кожного. Щоб спровокувати стресову ситуацію, налякати, розігнати всіх звідси. Бо заважали йому.

Зоя. А ми так переживали!

Василь Іванович (Іванові Васильовичу). До речі, легенду про те, що завтра ви хотіли самі прийти повинитися, викиньте з голови. Ви ж на завтрашній ранок квиток купили на літак до Хабаровська. І це нам відомо. Тому вам і необхідно було викопати гроші саме сьогодні. Хотіли завезти їх якнайдалі, пристроїти, приховати десь. Поспішали, квапилися, горіла під вами земля. Інстинкт, інтуїція підказували, що вам наступають на п’яти. Та й деяка інформація була, знали, що ваші спільники вже заарештовані. А коли злочинець починає нервувати, то обов’язково робить помилки. Це закон… Ну, вже набалакалися. Ходімо писати акт. Ходімо, поняті.

Галина Сергіївна. Пробач, Толю, що я… Болить дуже? Якби ж ти не був такий гарячий, я б, звичайно… А то… Спирайся на мене. (Обіймає, підтримує Толю.)

Толя. Я ж не знав. Я думав… (Зої, яка підняла сокиру з землі і тримає в руках.) Поклади назад під ганок. Будь ласка.

Зоя (іде до ганку зеленого будиночка, кладе сокиру, помічає згорток, який залишив під дверима Чебурашка). О! А це що? (Розгортає куртку, в яку загорнутий транзистор. Толі.) Дивись!

Толя (вражений). Моя куртка! Яку я подарував Чебурашці. І його "Меридіан".

Зоя. Тільки монограму з гравіровкою зірвав. О! І записка. Це тобі. (Простягає Толі куртку, "Меридіан" і записку.)

Толя (читає). "Нічого мені не треба. Спасибі тобі за все. Прощай". (Розгублено крутить у руках "Меридіан".) Що ж це він?.. Це ж єдине, що в нього було. Залишив. Щоб я не думав, що він… (У відчаї.) Чебурашко! Де ж я тепер тебе знайду?!. Він мені повірив, а я… привів його сюди, щоб…

Галина Сергіївна. Заспокойся. Ми знайдемо його. Я тобі обіцяю.

Зоя (Іванові Васильовичу). Ех, ви… прийомний дідусь.

Василь Іванович. Це теж фігуруватиме у справі. Ходімо.

Всі, крім Зої та Валери, ідуть у глибину сцени.

Валера. Швидше!

Зоя. Куди?

Валера. Як куди? На станцію. Через півгодини електричка. Наступна аж о п’ятій ранку.

Зоя. Але ж… ми — свідки…

Валера. Тобі це треба? Ти що — й на суді фігурувати хочеш?

Зоя. Але… це ж…

Валера. Не балакай багато! Линяємо! (Тягне її за руку.) Швидше! Ну!

Зоя (вириваєтьcя). Не тягни мене!

Валера (підвищує голос). Я кому сказав! Кирпа! Не дригайся, бо…

Зоя. Що — не можеш заспокоїтися через ті гроші?

Валера. Що? Які гроші?

Зоя. Ті самі!

Валера. А-а… А взагалі п’ятдесят кусків це сармак. Можна було б стільки кайфу спіймати. Жаль!

Зоя. І мені.

Валера. Що?

Зоя. Жаль.

Валера. Правда?

Зоя. Жаль, що я приїжджала сюди з тобою. Думала, що ти… а ти… Тільки себе й любиш. Свій кайф. А на інших тобі начхати. Не самбіст ти, а саміст. Сам для себе живеш. Тільки.

Валера. Що-о?..

Зоя. От і їдь сам! На тобі твій плейер. (Віддає.) Не поїду я.

Валера. Ти що — цокнулась? А мама?

Зоя. Мама все зрозуміє. Я їй поясню — і вона зрозуміє.

Валера (з притиском). Все-все поясниш?

Зоя (з притиском). Все-все поясню. Їдь! Я не хочу тебе бачити! Їдь! Чуєш! Чао-какао! І взагалі…

Валера. Що-о?! Це ти — мені?! Ти мене проганяєш?! Ха-ха! Та кому ти потрібна! Та я… та я ж сам збирався тебе Джонові оддати. Спитай у нього!

Зоя (вражено). Що?

Валера. Я ж домовився з Джоном, що я йому тебе уступлю, як награюся.

Зоя (враз закам’янівши, ледь чутно). Що?!

Валера. Тому він і ключі дав. А ти думала!.. Дав би він так ключі! Ха-ха!.. Вона мене проганяє! Афродіта! Та подивись на себе у дзеркало! З тебе сміються, а ти віриш. Страшило кирпате!.. Опудало!.. У ніжки б поклонилася, що я… що ми…

З глибини сцени виходить дід Каленик, чує цю розмову, завмирає вражений. Зоя і Валера його не бачать.

Зоя (Валері, після паузи, крізь сльози). Ти… Ти… Ні! Ти не кімнатний! Ти… ти цепний! З кликами! Вовчими! Лютий! Чорноротий!.. Ненавиджу! (Плаче, біжить у глибину сцени; пробігаючи повз діда Каленика, затуляє обличчя руками.)

Валера (їй навздогін). Ах, як страшно! Налякала! Та я таких телиць десяток собі завтра знайду. Тільки свисну. (Кричить.) Опудало! Страшило! (Вибігає.)

Дід Каленик (розгублено). Свідки… Що ж це ви… Як же це… Ех, дівчино, дівчино! Що ж ти не береглася? Довірилася такому… (Навздогін Валері.) Ах ти ж, зінське щеня!.. Та з таких же такі й виростають! (Показує у глибину сцени.) І життя паскудять… Догнати б тебе та… (Замахується, потім опускає руку, зітхає.) Не дожену… Років ще б тридцять назад догнав би, а сьогодні… Ну, нічого, доля тебе дожене. Доля і люди!.. Ех, соромно мені за тебе перед усім родом жіночим… Прости, Марусю!.. Бачиш, що робиться біля нашого бересточка. (Кашляє.) Треба кидати курити… Правильно ти колись говорила. Треба кидати… (Повертається, іде в глибину сцени.)

Завіса